

รหัสโครงการ RDG5610004

ชื่อโครงการ การศึกษาเปรียบเทียบการตอบสนองความต้องการศูนย์พักพิงในภาวะฉุกเฉินในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดนนทบุรี

ชื่อนักวิจัย นิตยา วัจนะภูมิ¹ ระพีพรรณ คำหอม² เยาวลักษณ์ เรียรเชาวน² มาร์ค แวน เดอร์ พุทเท¹ สิริมา มงคลสัมฤทธิ์³
กมลทิพย์ แจ่มกระจ่าง² รัตนรงค์ จันใด²

¹วิทยาลัยโลกคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ²คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

³คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Email address: nvajanapoom@sgs.tu.ac.th

ระยะเวลาโครงการ ธันวาคม 2555 – มิถุนายน 2557

ระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนธันวาคม 2554 พื้นที่ภาคกลาง รวมถึงกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย ประสบปัญหาอุทกภัยครั้งยิ่งใหญ่ ส่งผลให้รัฐบาลต้องเผชิญกับความท้าทายอย่างมาก การจัดหาที่พักพิงชั่วคราวให้ผู้ประสบภัยเป็นความท้าทายที่สำคัญของภาครัฐ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการภัยพิบัติเพื่อตอบสนองความต้องการด้านศูนย์พักพิงชั่วคราวในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดนนทบุรี ในช่วงที่เกิดอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 และค้นหาข้อจำกัดในการบริหารจัดการดังกล่าว รวมทั้งสำรวจความคิดเห็นของผู้ประสบภัยที่อาศัยอยู่ในศูนย์พักพิง จังหวัดปทุมธานีและจังหวัดนนทบุรีต่อการตอบสนองความต้องการศูนย์พักพิงชั่วคราวของผู้รับผิชอบ

วิธีการวิจัยประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้รับผิชอบการบริหารจัดการศูนย์พักพิงระดับจังหวัด จากจังหวัดนนทบุรี 10 คน และจังหวัดปทุมธานี 9 คน ทำการสนทนากลุ่มผู้บริหารศูนย์พักพิง จากจังหวัดนนทบุรี 75 คน และจังหวัดปทุมธานี 66 คน และทำการสำรวจความคิดเห็นผู้ประสบอุทกภัยที่อาศัยในศูนย์พักพิง โดยเป็นผู้ที่มีอายุไม่น้อยกว่า 20 ปี จำนวนทั้งสิ้น 2,929 คน เป็นผู้พักพิงในศูนย์จังหวัดนนทบุรี 1,572 คน และจังหวัดปทุมธานี 1,357 คน ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มของสองจังหวัด และเปรียบเทียบระหว่างสองจังหวัดใน ด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการรับมือภัยพิบัติ คือ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชน 2) การวางแผน 3) การจัดการกำลังคน 4) การจัดการอาสาสมัคร 5) การจัดการระบบข้อมูล 6) การจัดการการลำเลียงและขนส่ง 7) การจัดการการเงิน และ 8) การจัดการบริการศูนย์พักพิง นอกจากนี้ได้เปรียบเทียบการปฏิบัติกับมาตรฐานสากลของเสฟิียร์ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็นผู้ประสบอุทกภัยที่อาศัยในศูนย์พักพิง ใช้สถิติ t-test ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นระหว่างสองจังหวัดตามตัวชี้วัดการช่วยเหลือขั้นพื้นฐานของเสฟิียร์ 4 ด้านคือ 1) การจัดการน้ำ การสุขภาพ และการส่งเสริมสุขอนามัย 2) ความมั่นคงของอาหารและหลักโภชนาการ 3) การจัดตั้งศูนย์พักพิงและสิ่งที่ไม่เกี่ยวกับอาหารและ 4) การดำเนินงานด้านสุขภาพ และใช้ One way analysis of variance เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นระหว่างศูนย์พักพิงขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าระบบการบริหารจัดการศูนย์พักพิงของจังหวัดนนทบุรีใช้แนวการทำงานตามระบบทางการ ในขณะที่จังหวัดปทุมธานีใช้แนวการทำงานแบบประสานงานและทำหน้าที่ให้การสนับสนุนมากกว่า การมีกำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอตลอดช่วงน้ำท่วม ทำให้ท้ายที่สุดการบริหารจัดการศูนย์พักพิงส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาชุมชนและภาคส่วนอื่นๆ สำหรับการจัดการระดับศูนย์พักพิงของจังหวัดนนทบุรีมีการกำหนดรูปแบบการทำงานที่ชัดเจนกว่าจังหวัดปทุมธานีในบางเรื่อง จังหวัดนนทบุรีมีปัญหายุทธการบริหารจัดการศูนย์พักพิงทั้ง 8 ด้าน ขอบเขตปัญหายุทธการของจังหวัดนนทบุรีน้อยกว่าจังหวัดปทุมธานี โดยรวมทั้งสองจังหวัดมีผลการปฏิบัติเป็นไปตามมาตรฐานของเสฟิียร์ดีพอควร ทั้งนี้ศูนย์ขนาดใหญ่และขนาดกลางมีข้อจำกัดการปฏิบัติตามมาตรฐานหลักของเสฟิียร์น้อยกว่าศูนย์ขนาดเล็ก ยกเว้นปัญหาเรื่องการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูล และการจัดการน้ำทิ้ง ที่ศูนย์ขนาดใหญ่มีปัญหามากกว่า สาเหตุเกิดจากถนนส่วนใหญ่ถูกน้ำท่วมทำให้รถไม่สามารถมาเก็บขยะได้ และศูนย์ขนาดใหญ่มีผู้พักพิงจำนวนมากทำให้มีขยะและสิ่งปฏิกูลปริมาณมาก จึงก่อให้เกิดปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลตกค้างจำนวนมาก จะเห็นว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยรวมบ่งชี้ว่าจังหวัดนนทบุรีมีการบริหารจัดการศูนย์พักพิงเป็นระบบมากกว่าจังหวัดปทุมธานีนั้น น่าจะเป็นผลมาจากจังหวัดนนทบุรีถูกน้ำท่วมภายหลังจังหวัดปทุมธานี ทำให้มีเวลาในการเตรียมความพร้อมในการรับมือได้ดีกว่า

ถึงแม้จะพบว่าผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประสบอุทกภัยที่อาศัยในศูนย์พักพิง เกี่ยวกับการปฏิบัติและบริการที่ได้รับอยู่ในระดับดีพอควรทั้งสองจังหวัด แต่ศูนย์พักพิงในจังหวัดนนทบุรียังคงมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเชิงบวกมากกว่าศูนย์พักพิงในจังหวัดปทุมธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแทบทุกตัวชี้วัดการให้ความช่วยเหลือขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานของเสฟียร์ โดยความแตกต่างที่พบระหว่างสองจังหวัดมักเป็นความแตกต่างระหว่างศูนย์ขนาดเล็กมากกว่าระหว่างศูนย์ขนาดใหญ่และขนาดกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละจังหวัด มีความชัดเจนว่าทั้งสองจังหวัดผลสอดคล้องกันคือ ศูนย์ขนาดกลางและขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเชิงบวกสูงกว่าศูนย์ขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะเห็นว่าผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ประสบอุทกภัยที่อาศัยในศูนย์พักพิง สนับสนุนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่พบความคิดเห็นเชิงบวกในศูนย์พักพิงของจังหวัดนนทบุรีมากกว่าจังหวัดปทุมธานี อย่างไรก็ตามทั้งสองจังหวัดมีผลการวิเคราะห์บ่งชี้ว่าการตอบสนองความต้องการอาหารและการเข้าถึงอาหารเฉพาะกลุ่มควรได้รับการสนใจเพิ่มขึ้น เช่น ทารกและเด็กเล็ก หญิงมีครรภ์ และมารดาที่ต้องให้นมบุตร ส่วนการบริการด้านสุขภาพของทั้งสองจังหวัดมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเชิงบวกระดับดีกว่าบริการด้านอื่นอย่างชัดเจน ทั้งนี้เป็นเรื่องที่ทั้งสองจังหวัดให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ

โดยสรุป ความสอดคล้องกันของผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้รับผิดชอบศูนย์พักพิงและผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณยืนยันว่าการมีรูปแบบการรับมือการตอบสนองศูนย์พักพิงแก่ผู้ประสบภัยน้ำท่วมที่เป็นระบบและมีขั้นตอนที่ชัดเจนตั้งแต่ก่อนเกิดภาวะฉุกเฉินและการปฏิบัติตามมาตรฐานของเสฟียร์ จะช่วยลดปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน และส่งผลต่อคุณภาพการตอบสนองความต้องการที่พักพิงในภาวะฉุกเฉินของผู้ประสบภัย ผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องระดับจังหวัดในการปรับปรุงแก้ไขการตอบสนองความต้องการที่พักพิงชั่วคราวในภาวะฉุกเฉินของจังหวัดต่างๆให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในอนาคต

Project Code: RDG5610004

Project title: A Comparative Study on Response to Emergency Shelter Needs in Prathumthani and Nonthaburi Province

Investigators: Vajanapoom N.,¹ Khamhom R.,² Thiarachow Y.,² Van der Putten M.,¹ Mongkolsomlit S.,³ Jamkrajang K.,² Jundai R.²

¹School of Global Studies, Thammasat University ²Faculty of Social Administration, Thammasat University

³Faculty of Public Health, Thammasat University

Email address: nvajanapoom@sgs.tu.ac.th

Project Duration: December 2012 – June 2014

Thailand experienced serious flooding in 2011. The government faced considerable challenges in meeting the immediate and medium term needs of the affected populations, one of which was emergency shelter need of the affected population. This study explored the provision of emergency shelter management in Prathumthani province and Nonthaburi province following the floods in Thailand of July-December 2011, identified challenges in the disaster management systems in each province, and examined the perception of the shelter residents on shelter services and management in both provinces.

Through in-depth interviews, data on shelter management at provincial level during the flood in 2011 were obtained from 10 and 9 key actors in Nonthaburi province and Prathumthani province, respectively. Focus group discussions were carried out among 75 shelter managers from Nonthaburi province and 66 from Prathumthani province to enquire data on shelter management during the flood in 2011. In addition, a total of 2,929 shelter residents aged 20 years and older participated in the perception survey, of which 1,572 participants were from Nonthaburi province and 1,357 participants from Prathumthani province. Data from in-depth interview and focus group discussions were analyzed using content analysis focusing on: 1) community participation, 2) planning, 3) human resource management, 4) managing volunteers, 5) management information systems, 6) commodity logistics management, 7) financial management, and 8) shelter services management. Additionally, the administrative performance was compared to the Sphere standards. T-test was used to compare mean perception scores between the two provinces for the key individual indicators of the Sphere minimum standards including WASH, food security and nutrition, shelter settlement and non-food items, and health actions; and analysis of variance was used to compare among large, medium, and small shelters.

It was found that Nonthaburi provincial administrative authorities adopted a more directive approach, whereas in Prathumthani province administrative authorities assumed a supportive and coordination role and could not carry on through the entire period of the flood due to shortage of responsible human resources. A similar pattern was seen at shelter level management where perception point to a more structured but top-down approach in Nonthaburi province, whereas the latter adopted a more bottom-up approach but at times less structured. The constraints affecting effective actions on shelter management addressed in the study were less in Nonthaburi province than in Prathumthani province. According to the Sphere core standards, fair performance was observed for both provinces, for which small shelters had more limitations than large and medium shelters, in the exception of solid waste management and drainage. This could be resulted from damaged transportation system making it impossible for waste collecting trucks to collect waste at the shelters on a regular basis. Importantly, high volume of daily waste productions in large shelters worsen the situation.

Although acceptable perception levels on shelter management and services provisions were observed in both provinces, higher mean scores of most indicators were generally found in Nonthaburi shelters in comparison to Prathumthani shelters. This evident was particularly evident for small shelters comparison between the two provinces. Within province comparison, mean scores of perception demonstrated consistent findings that small shelters' mean scores were significantly lower than large shelters, while insignificant difference were found between large and medium shelters. The findings clearly support the qualitative analysis results, showing better performance of Nonthaburi province than Prathumthani province. Nevertheless, shelters in both provinces seemed to face shortage of food for infants, small children, pregnant women, and breast feeding mothers. Among the four minimum humanitarian response standards, health services received the highest mean scores in both provinces, because high priority was often given to health actions in humanitarian response.

In conclusion, consistent findings of qualitative and quantitative data analyses indicate that preparedness of emergency response system to shelter need integral with Sphere standards practices would lead to effective actions to emergency response. The findings is beneficial to the improvement of effective actions to emergency response to shelter need of individual provinces in the future.